

Perdón! (Reflexión de institucións católicas sobre os escándalos de pederastia)

González Faus

Un grupo de institucións católicas quere pedir perdón á sociedade polos escándalos de pederastia, denunciar algúns defectos da Igrexa que puideron contribuír a ela e pedirlle que estude todas as súas causas (psicolóxicas, sociais e estruturais) lamentando que todo o servizo humano que a Igrexa tenta achegar quede ofuscado e contaminado por esta peste da nosa época. Oxalá que a comisión vaticana que acaba de ser convocada atope camiños para solucionar este drama.

Iso tenta dicir o seguinte texto. Se a présa, o verán e as inevitábeis dificultades deste tipo de accións, impediron a algúns asinar, queda sempre a posibilidade de adherirse a el (dirixíndose a Relixión Dixital).

(15.10.2018)

Nunca será suficiente o que se faga para pedir perdón e reparar o dano causado... A dor das vítimas e das súas familias é tamén a nosa dor... Sentimos vergoña cando constatamos que o noso estilo de vida desmentiu e desmente o que recitamos coa nosa voz..., que non actuamos a tempo recoñecendo a magnitude e a gravidade do dano que se estaba causando... É necesario que cada un dos bautizados se sinta involucrado na transformación eclesial e social que tanto necesitamos. (Francisco, bispo de Roma, *Carta ao pobo de Deus*, 20.08.2018)

1.- O escándalo

Quen recibe a un neno recíbeme a Min. E quen escandalice a un deses pequenos, máis lle valería que lle colgasen no pescozo unha moa de tafona e o tirasen en alta mar (Mt 18, 5.6).

Xesús foi de Galilea ao Xordán e presentouse a Xoán Bautista para ser bautizado por el (Mt 3, 13).

As liñas que seguen queren ser unha sincera e pública petición de perdón que, como cristiáns, presentamos á sociedade polo monstruoso escándalo da pederastia clerical. Se proclamamos outras veces que «a Igrexa somos todos» iso non pode valer soamente á hora de participar en decisións senón tamén á hora de asumir responsabilidades por humillantes que estas sexan. Doutra banda, como cristiáns sabemos que a nosa solidariedade chega até o extremo de facer nosas dalgunha maneira as culpas dos nosos irmáns, como tamén (por ese misterio da «comuñón do Santo» que confesamos no Credo) participamos da bondade e a fe dos nosos irmáns. Xesús de Nazaret, «o santo de Deus», aliñouse con todos os pecadores na fila dos que buscaban seren bautizados por Xoán e, malia á estrañeza deste, obrigouno a bautizalo. Algo así é o sentido que quixésemos dar a esta petición de perdón. Porque, en verdade, sentímonos sinceramente atafegados e sucios por eses escándalos incribíeis.

Mais toda petición de perdón é inane se non vai acompañada, ademais de pola dor, por un decidido propósito de emenda. Iso é o que quixésemos ir poñendo en práctica ao longo destas reflexións: ir buscando as causas e analizar os feitos para ver se é posible que estes non se repitan nunca máis. Facémolo aínda sabendo que nos falta información, que hai moitos puntos escuros e que quizais non coñecemos todos os contextos. Por iso iremos suxerindo tamén as informacións de que dispoñemos e que oxalá algún día poidan ir completándose.

1.1. *Un auténtico sacrilexio*

A pederastia é monstruosa pola minoría de idade da vítima. Na nosa sociedade hipócrita, tan amiga de cacarexar os dereitos humanos, só parecen ter dereitos aqueles que teñen forza e voz para reclamálos. E iso é, precisamente, o que non teñen os nenos.

Nun mundo que se adoita caracterizar polo desprezo dos nenos dado que «non son rendíbeis», e que deu lugar a aberracións como os nenos soldado ou os nenos escravos (uns 180 millóns na actualidade), a nosa Igrexa contribuíu a esas páxinas tan negras, engadindo a epidemia dos nenos abusados. É como para botarse a chorar e non cesar nese pranto até que desapareza a dor dos maltratados.

Paradoxalmente, é coñecido que a filla pequena de Karl Marx (Eleanor, 1855-1898), deixou escrito que o seu pai («o mouro» como lle chamaban os fillos, tan hostil doutra banda ao cristianismo) «contoume a historia do carpinteiro de Nazaret que foi crucificado polos poderosos. O meu pai dicía que podemos perdoarlle moito ao cristianismo porque nos ensinou a amar aos nenos»¹. O contraste entre ese testemuño e os escándalos actuais non pode ser máis desgarrador.

1.2. *O crime maior: a ocultación*

Custa crer que un ser humano poida experimentar unha atracción case irresistible polo sexo con nenos. A pederastia é unha enfermidade ademais dun pecado. Non é unha simple variante da sexualidade como pretenden ás veces os seus defensores. No orgasmo pleno sexual, ao pracer material acompaña sempre unha especie de éxtase psicolóxica ou espiritual que é o que lle dá a súa plenitude tan asombrosa. Cando esa éxtase espiritual a constitúe o amor pleno, limpo e total cara á outra persoa, a sexualidade funciona. Cando falta ese amor, a dimensión «espiritual» do sexo é substituída por outros factores psicolóxicos como o poder, a pose-

---

¹ *Como era K. Marx. visto por quen o coñeceu. Selección de textos.* Accesible en <https://www.marxistas.org/español>. Tamén en: Mary Gabriel, *Amor e capital. Karl & Jenny Marx e o nacemento da revolución.* (Little Brown and Company, 2011).

sión, o desprezo e até o odio, os cales degradan a relación e cumpren aquela tese de que o pésimo non é máis ca a corrupción do óptimo². Cando a sexualidade discorre por esas canles antinaturais nunca atopa a plena satisfacción anhelada e acaba buscándoa en formas insólitas e degradadas de relación. Cúmprese aquí o famoso diagnóstico do Buda: «Tratar de aplacar as paixóns cedendo a elas é como querer acougar a sede bebendo auga salgada».

Con todo, o máis monstruoso destes casos non está na fragilidade e debilidade humanas que sempre son comprensíbeis, pois esa fragilidade xustificaría unha caída particular, mais nunca unha hipócrita dobre vida, mantida durante anos. Os autores desas monstruosidades ían confesarse? E se era así, que consellos recibían e que propósito de emenda achegaban a esa confesión? Tiñan chegado a entebrecer a súa conciencia até o punto de considerar normais esas aberracións e seguir vivindo con absoluta tranquilidade? O noso mundo xa coñeceu a tranquilidade con que os nazis xulgaban normais os campos de concentración. Iso era o máis sorprendente e iso é, tamén agora, o que máis nos escandaliza de todas estas historias: o intento de mantelas ocultas durante tanto tempo. É increíble o episodio daquela nena que foi contar a un cura o que lle ocorría e recibiu como única resposta: «Confésate e non llo digas a ninguén».

Por iso, case máis incomprendible ca a actuación deses depravados foi a insensibilidade de tantos bispos e responsábeis á hora de escoitar ás vítimas, a imposición de silencio e o procedemento case sacrílego de limitarse a trasladar ao delincente a outra parroquia. Que formación moral recibiran todos aqueles eclesiásticos? Non se preguntaron nunca que apostolado poderían exercer nin que bondade poderían transmitir quen vivía nesa hipócrita dobre vida?

Por tanto, parece necesario analizar e buscar as causas non xa persoais senón *estruturais* de toda esta traxedia. Porque o propósito de emenda persoal é inútil en suxeitos xa envellecidos ou desaparecidos. E o horror podería seguir repetíndose nos seus sucesores

---

2 Iso que se dá tan claramente na pederastia e no sadomasoquismo é o que non ten por que darse na homosexualidade, onde cabe unha relación de amor pleno e incondicional, á marxe de cal sexa o xuízo técnico sobre esa forma de orientación sexual.

se non desapareceron as causas que o propiciaron. Hai que buscar, por así dicir, os «pecados» ou as *complicidades da institución*, que posibilitaban ou favorecían condutas tan monstruosas.

2.- Propósito de emenda

Lamentar que en todo o noso mundo occidental haxa unha banalización ou degradación xeneralizada da sexualidade, como fixeron algunhas altas xerarquías para xustificar escándalos tan horribéis, é insuficiente. Non chega con botar man do clásico recurso de culpar aos outros, ao que tan propensos somos os humanos. Independentemente da verdade que poida ter ese queixume, non é o que toca agora. A emenda ha de afectar os defectos propios, o cal supón primeiro recoñecelos abertamente.

Sen pretensións de exhaustividade tentaremos analizar algúns vicios estruturais, arraigados na nosa Igrexa e que poden acabar xerando disfuncións ou «células neoplásicas», primeiro quizais leves mais, a longo prazo, tan terribéis coma a que estamos a tentar comprender aquí.

Esta análise é tanto máis necesaria canto que a Igrexa tiña antes fama de ser extremadamente severa fronte a determinados delitos sexuais do clero. Cando unha muller era solicitada polo cura no confesionario, o antigo dereito canónico obrigábaa a presentar ao bispo unha denuncia contra o solicitante; castigábaa *con excomunión* se non facía esa denuncia, e a excomunión non podía ser levantada mentres non levase a cabo a denuncia. Xoán XXIII publicou unha instrución titulada «*Crime sollicitationis*», encargando destes problema non á congregación do clero senón á congregación «da fe» (daquela «santo oficio»), o organismo máis importante da armazón curial.

Que ocorreu para que se puidese pasar daquela severidade ao increíble laxismo actual? Sen pretender ser exhaustivos imos suxerir algúns puntos para esa análise. Aínda que, de entrada, xa se sospeita intuitivamente que o factor publicidade puido ser decisivo nese cambio.

2.1. *Clericalismo*

Non parece tan claro que estes actos espantosos sexan só unha consecuencia do celibato obrigatorio, pois en bastantes casos parece tratarse de individuos homosexuais que, non sabendo como afrontar a súa situación, optaron por facerse curas: teñamos en conta que algúns casos son de hai bastantes anos, cando a sociedade non ofrecía aos homosexuais unha maneira sa e digna de vivir a súa condición (e oxalá que isto sexa tamén un aviso para a Igrexa).

Estamos en contra do celibato obrigatorio, mais non por esta razón senón porque o dereito das comunidades cristiás á eucaristía pasa por diante do dereito que poida ter a autoridade eclesiástica para poñer determinadas condicións a quen piden ordenarse de presbíteros. Doutra banda, actualmente o presbítero ten moitas máis facilidades «normais» se quere ser infiel ao seu compromiso: o escandaloso e incompreensible non é agora que un cura tente seducir a unha muller, senón que tente abusar dun neno. E finalmente (e aínda que interesou menos aos medios de comunicación informar sobre iso), a praga da pederastia deuse tamén en profesionais casados ou non vinculados a ningunha lei celibataria. Parece pois que hai que tentar buscar un pouco máis aló.

Hai xa máis de dez anos, o bispo australiano Geoffrey Robinson recibiu da Conferencia episcopal do seu país o encargo de investigar todos os escándalos de pederastia. Conforme ía penetrándose no seu estudo foi vendo que os casos de pederastia non eran soamente un problema de sexualidade, senón sobre todo un problema de poder: e de poder *clerical*. E a sorpresa chegoulle cando comezou a recibir avisos da curia romana indicándolle que orientase as súas investigacións noutra dirección. Como Robinson non fixo caso recibiu unha reprimenda máis clara advertíndolle de que o papa estaba moi preocupado co seu traballo. Prescindamos agora da gran probabilidade de que ese desgusto do papa era unha simple invención da curia, que tantas veces adoita actuar desa maneira. O decisivo é que o bispo renunciou ao seu traballo e pu-

blicou un libro contando a súa historia³. Paga a pena citar algún parágrafo desa obra:

«Cheguei á firme convicción de que na Igrexa católica é imperativo que haxa un cambio profundo e duradeiro» (p. 9). «Todo abuso sexual é ante todo un abuso de poder..., o poder espiritual é o máis perigoso de todos (14). «Unha 'mística' do sacerdocio, un estado de elevación permanente... significaba que o sacerdote non podía ser simplemente expulsado por un delito como calquera outro traballador» (p. 15).

Isto por unha banda. Pola outra:

«Unha carta oficial (7 de agosto de 1996) expresaba 'a constante preocupación da Congregación para os bispos, por expresar nos últimos meses opinións seriamente críticas para coa doutrina maxisterial e a disciplina da Igrexa'. Dicíanme que 'nunha recente audiencia o santo pai foi plenamente informado da súa postura pública nestes temas e mostrou seria preocupación respecto de vostede'. Dous meses despois (16 de outubro de 1966), recibín unha nova carta informándome de que 'a documentación pertinente será reenviada para información e exame á Congregación para a Doutrina da fe', o que implicaba que eu era sospeitoso dalgunha forma de herexía» (p. 23).

«Daquel po estes lodos» di o refrán castelán. A obsesión por reivindicar o ministerio presbiteral como poder e non como servizo, latente xa no mesmo nome de «sacerdote» (que o Novo Testamento só aplica a Cristo e nunca aos ministros da Igrexa), e tan oposta ao espírito de Xesús que ordenaba rexeitar os títulos de «pai» ou «mestre» e prohibía aproveitarse do ministerio para obter vantaxes persoais (cf. Mt 23,) foi con case seguridade unha das causas estruturais da peste que hoxe lamentamos. Francisco denunciou repetidas veces ao clericalismo: xa antes de ser bispo de Roma como «hipocrisía» e «mundanidade» contrarias ao espírito de Xe-

³ *Poder e sexualidade na Igrexa*. Colección «Presencia Teolóxica». Ed. Sal Terrae, 2008. O libro leva un subtítulo ben expresivo: *Reivindicar o Espírito de Xesús*.

sús; e máis tarde como forma de impedir a eclesialidade dos laicos e «como un dos perigos máis graves da Igrexa» (en 2017). Parece tamén innegable que a obsesión da congregación romana por frear as investigacións do bispo Robinson era, en realidade, unha defensa do seu propio clericalismo.

Agora ben: como xa dixemos, cando a dimensión espiritual que acompaña ao exercicio da sexualidade non é o amor, adoita ser moitas veces a do poder: a experiencia dun señorío absoluto ao que nada se resiste e que engrandece ao que o posúe.

E o que é ese clericalismo a niveis individuais, é o eclesiocentrismo a niveis colectivos.

2.2. *Eclesiolatría*

Xunto ao clericalismo, como irmán xemelgo seu, debemos falar dun falso amor á Igrexa, un pecado habitual e estrutural de eclesiolatría: de amar á Igrexa máis ca a Deus, coa escusa de que é a representante de Deus. Desta maneira ponse o «bo nome» da Igrexa por enriba do bo nome de Deus, único que merece toda gloria. E esquécese culpablemente que, segundo os evanxeos, o verdadeiro obxecto do amor de Deus non é a Igrexa senón «o mundo»⁴. E a Igrexa non é máis ca unha servidora e manifestadora dese amor de Deus ao mundo.

Desgraciadamente, ambos os dous pecados veñen de lonxe. En paralelo con todos os casos de pederastia asistimos á monstruosidade de Marcial Maciel, un episodio verdadeiramente patolóxico que non é hora de contar aquí, mais sobre o que estiveron a chegar queixas á curia romana durante case cincuenta anos, en tanto que o protagonista, «polo seu gran amor á Igrexa» (á parte da gran capacidade de engano e sedución que posuía), logrou sortear todas esas acusacións como meras calumnias, manchando así o pontificado de Xoán Paulo II que o propuxo publicamente como modelo para

---

4 «Tanto amou Deus ao mundo que lle entregou ao seu propio Fillo, non para condenar o mundo senón para salvalo», leemos no evanxeo de Xoán (3, 16-17).

a mocidade. Hoxe consta que o cardeal Ratzinger, cando dirixía a Congregación da fe, recibiu por valixa diplomática un dossier secreto, elaborado entre outros por antigas vítimas de Maciel e, cando un ano máis tarde, os redactores puideron entrevistarse con el, Ratzinger declaroulles que el non podía facer nada pois Maciel era intocable para o papa, por ser un gran defensor da Igrexa. De feito, unha das primeiras medidas de Ratzinger nada máis chegar a papa foi ordenar a Maciel, xa ancián, que abandonase toda actividade na congregación por el fundada e se retirase a orar en silencio⁵. Por iso, quizá conveña citar aínda outros exemplos máis antigos desa eclesiolatría que tanto dano fixo á mesma Igrexa. Porque mostran que os casos comentados non son do todo excepcionais e que ese falso amor necesita unha radical reforma.

É sabido que o ateo Ch. Maurras, fundador da chamada «*Action Française*», e predecesor en certo sentido da extrema dereita de Lle Pen, dicía que, a pesar do seu ateísmo, admiraba á igrexa porque «soubo desactivar o veneno do Magnificat que levaba no seu seo». Pois ben, Pío X negouse sempre a condenar a *Action Française* porque Maurras era «un gran defensor da Igrexa». E houbo que agardar a que o seu sucesor Bieito XV dese ese paso. Resulta irónico (e patético) que logo, este sector da Igrexa tan enganado nestes casos, tachase de «parvos útiles» aos cristiáns de orientación socialista. Mais aínda nos queda outro exemplo.

A traxedia máis dolorosa e increíble é do arcebispo Carranza no século XVI: cando tras varios anos no cárcere da inquisición, se declarou a súa inocencia, os inquisidores reaccionaron dicindo: «Vale máis que sufra un só home ca que padeza desprestixio tan santo tribunal», polo que Carranza seguiu no cárcere onde morreu pouco despois⁶. Isto é o que algúns chamaron «o principio Caifás», moi

5 Para toda esta historia véxanse: de A. Espinosa, *O Lexionario* sobre a vida degradada de Maciel e de VV. AA. *A vontade de non saber* sobre as denuncias a Roma. Deste último (publicado por Mondadori en México) asegúrase que puido ver a luz coa condición de que só se distribuíse en México. Como é lóxico non puidemos comprobar esa afirmación.

6 Conta a anécdota J. I. Tellechea Idígoras no *arcebispo Carranza e o seu tempo*. Salamanca 2004.

pouco cristián mais demasiadas veces presente na Igrexa católica. A ese suposto «desprestixio» de tan santa institución respóndéralle san Bernardo moitos séculos antes: «Eu só lin que Deus é Amor. En ningún lugar lin que sexa honra ou Dignidade»⁷.

Que contraste entre eses horrores e as lúcidas palabras do Nazareno: «Quen pretenda salvar a súa vida perderaa. Quen entregue a súa vida por Min e o Evanxeo, salvaraa!» (Mc 8, 35). Iso é o que ocorreu coa eclesiolatría. E esa eclesiolatría ten unha matriz moi concreta.

2.3. *A curia romana*

Sen ánimo de ferir, mais desde a necesidade de ser honestos que impón o noso tema, e co desexo de que a Igrexa sexa a que Deus se merece e non a que máis favorece aos seus dirixentes, debemos engadir que a curia romana, co seu enorme poder fronte a toda a igrexa e fronte ao mesmo papa, foi a institución onde máis callaron e desde onde máis se propagaron os pecados anteriores. Por algo Francisco falou tamén do «carreirismo» como outro dos grandes males que a nosa Igrexa debe evitar.

Sen caer na linguaxe panfletaria de Lutero (que cualificaba á curia como «a gran prostituta»), si debemos recoñecer que a súa negativa á reforma contribuíu á ruptura da Igrexa europea do s. XVI, que esa reforma foi reclamada insistentemente no Vaticano II por cardeais como König e Lercaro (ante as protestas do cardeal Ottaviani), que o intento de reforma de Paulo VI foi augado pola mesma curia, e que tanto os discursos de Francisco á curia como o nomeamento dunha comisión para a súa reforma, van na liña do que tentamos dicir. Non tratamos de acusar a ninguén senón de poñer de relevo como unhas determinadas condicións e estruturas poden cambiar a mentalidade de quen viven totalmente inseridos nelas e para elas.

A hipocrisía de nomear aos dirixentes de congregacións bispos de dioceses inexistentes (contravindo así un Canon do Concilio

---

⁷PL 183, I. 183.

de Calcedonia –no s. VI– que prohibía nomear bispo a ninguén sen unha igrexa real á que servir) puido facilitar unha mentalidade máis propia do que a socioloxía cualifica como «*organisations' man*» ca dun seguidor de Xesús.

Chegouse a dicir que a curia romana produciu máis increntes ca Marx, Freud e Nietzsche xuntos. Ninguén poderá negar, polo menos, que no canto de parecerse ao grupo de seguidores que camiñaban xunto a Xesús, se parece máis aos outros pequenos grupos de ex sumo-sacerdotes e saduceos que o sanedrín enviaba a espiar a Xesús para ver que delito poderían atoparlle. E que fomenta a mentalidade deses futbolistas que aspiran a xogar no mellor equipo e ser nel dos mellores: non fai falta ponderar máis o contrario que é iso á misión da Igrexa.

Unha vez máis, non dicimos isto con ánimo de inculpar a persoas que, seguramente, serán ante Deus moito mellores ca nós. Mais é necesario poñer de relevo que a Igrexa non está exenta da lei que ameaza a todas as institucións sociais: medidas que chegan grandes beneficios a curto prazo poden acabar sendo nefastas a longo prazo. Adoita poñerse como exemplo paradigmático o caso da monarquía de Israel que, de momento, pareceu converter a aquel pequeno pobo en case un imperio, mais a medio e longo prazo provocou a división do pobo de Deus e a corrupción de case todos os monarcas, favorecendo así a calamidade posterior do desferro. Pode valer aquí a sabía máxima de Tony de Mello: «Unha sociedade que domestica aos rebeldes, gañou a súa paz mais perdeu o seu futuro»⁸.

---

8 No *canto do paxaro*, 196-97.

P.D. Logo de pechado o noso texto está a aparecer que aqueles que se escudaban na sacralidade do papa para reclamar unha obediencia cega ás súas decisións, son agora capaces de intrigar contra o papa até o punto de reclamar publicamente a súa dimisión. E parece que se están unindo o capitalismo máis irrelixioso e o catolicismo máis conservador para acabar con este pontificado, nunha alianza tan estraña como a que contan os evanxeos entre herodianos e fariseos. Iso resulta un escándalo case maior ca o da pederastia. E cabe pensar que o Espírito de Deus que pode sacar bens dos males faga que o crime dos abusos a nenos resulte agora unha oportunidade para impulsar esa reforma da curia que a nosa Igrexa tanto necesita. Paga a pena releer agora os dous discursos do papa á curia en 2014 e 2017 [engadido o 8 de setembro].

Pero é que, ademais, a curia romana tivo unha seria responsabilidade no noso seguinte apartado.

2.4. Nomeamento de bispos

Unha das cousas que máis estrañan na peste da pederastia clerical é a presenza de tantos nomes de bispos e até cardeais, entre os encubridores mais ás veces mesmo entre os violadores. Iso suscita a pregunta de como e con que criterios se fixeron eses nomeamentos.

Non dispoñemos de información precisa sobre quen era o papa, e o nuncio e o prefecto da congregación romana de bispos, cando foron nomeados os agora inculpados. No caso dramático de Chile habería que investigar até que punto bispos nomeados durante a ditadura de Pinochet por un Nuncio totalmente cómplice do ditador, foron pezas fundamentais neste escándalo. En calquera caso, parece innegable que existe unha vaga tendencia a nomear os bispos atendendo moito menos ao pastor que cada igrexa local necesita e moito máis a que non resulten persoas conflitivas para a curia romana.

Esa inercia pode ser humanamente comprensible porque toda institución tende a protexerse (e chega con lembrar como, en tempos de Msr. Romeu, o Vaticano recibía case cada domingo, unha queixa do departamento de estado norteamericano pola homilía de monseñor). Mais, por comprensible que resulte, ese modo de proceder contradí advertencias moi serias da mesma autoridade eclesiástica: «Os papas, no xuízo final, han dar conta a Deus dos que eles promoveron a bispos ou abades» declarou o V Concilio de Letrán cara a 1517. E o concilio de Trento engadiu que «pecarán mortalmente, *facéndose cómplices dos pecados alleos*, se non elixen a quen cren ser máis dignos e útiles para cada igrexa»⁹.

Pero é que, ademais de todo iso, o sistema actual de nomeamento de bispos é unha medida excepcional que se converteu en

---

9 Cfr. R. Alberigo, *Conciliorum oecumenicorum Decreta*, pgs. 591 e 735.36.

regra, e contradí a práctica eclesial do primeiro milenio (atribuída aos mesmos Apóstolos, polos Pais da Igrexa), segundo a cal cada igrexa local elixía aos seus propios pastores case por completo. Cando xurdían problemas, apelábase a Roma e, se a apelación prosperaba, Roma nunca elixía ao bispo senón que ordenaba repetir as eleccións. O reiterado slogan «*clerus populusque*» («clero e pobo») designaba ao suxeito dos nomeamentos. E a norma de san Celestino papa «Non se dea a ninguén un bispo que non sexa querido» («*nullus invitis detur episcopus*») foi repetida por outros moitos papas do s. V e serviu mesmo como título dun estudo sobre os nomeamentos episcopais¹⁰. Deste xeito, nunha sociedade non democrática, a Igrexa convertíase no que chaman «comunidade de contraste» pola súa práctica democrática.

Aínda que non poidamos medir a proporción exacta, parece innegable que o sistema actual de nomeamentos tivo a súa parte na catástrofe dos curas pederastas e dos encubridores. Porque ademais, ese sistema procrea logo mecanicamente unhas formas autoritarias de proceder. A raíz do drama que estamos a comentar, un antigo membro da curia romana contou que el foi testemuña hai anos do nomeamento dun cardeal do que a curia sabía que cometera algún abuso a menores. Mais ninguén avisou diso ao papa porque «a creación de cardeais é algo absolutamente persoal do papa sen ningún consello ou trámite curial»¹¹. Parece increíble que esas aberracións poidan ocorrer nunha institución que pretende ser «mestra en humanidade» pola súa longa historia. Mais a historia serve para moi pouco se nos negamos a aprender dela.

O cambio de sistema non será fácil. Mais precisamente por iso, parécenos urxente ir poñéndoo en práctica aos poucos, para evitar que logo se faga precipitadamente e con custos maiores.

---

10 «*Ningún bispo imposto*». *As eleccións episcopais na historia da Igrexa*. Santander 1992. A obra mostra tamén como o procedemento actual resultaba xustifico cando o pobo quedara substituído polos señores feudais, con grandes perigos para a liberdade da Igrexa. Mais hoxe xa non vivimos nun sistema feudal.

11 Tomamos este dato do blog do autor en Relixión Dixital.

2.5. *Como contraste*

Todos eses propósitos non buscan máis ca poñer en práctica o que a mesma Igrexa se ditou a si mesma nos tempos actuais. Permítase mostralo cunha rápida selección de textos do Vaticano II na súa Constitución sobre a Igrexa no mundo:

«A Igrexa sabe que é moita a distancia que se dá entre a mensaxe que ela anuncia e a fragilidade humana dos mensaxeiros a quen está confiado o Evanxeo... Comprende canto queda por madurar na relación que debe manter co mundo... Necesita de modo moi peculiar a axuda de quen por vivir no mundo, sexan ou non crentes, coñecen a fondo as diversas institucións e disciplinas... Recoñece agradecida que recibe axuda de parte dos homes de toda clase ou condición... Máis aínda: confesa que lle foron de moito proveito e pódennlle ser aínda, a oposición e aínda a persecución dos seus contrarios» (43.44)... Aprecia co maior respecto canto de verdadeiro, bo e xusto se atopa nas variadísimas institucións fundadas xa ou que incesantemente se fundan na humanidade... Non pon a súa esperanza en privilexios dados polo poder civil; máis aínda, renunciará ao exercicio de certos dereitos lexitimamente adquiridos, tan axiña como conste que o seu uso pode embazar a pureza do seu testemuño, ou as novas condicións de vida esixan outra disposición» (42.76).

Xa sabemos que do dito ao feito sempre hai un grande treito. Mais parece claro que nesas palabras non asoman para nada nin o clericalismo nin o eclesiocentrismo que sinalamos como causas orixinarias do drama da pederastia que quixésemos contribuír a emendar radicalmente. Aínda que, dito agora ironicamente, eses textos poidan evocar a lúcida profecía atribuída daquela a un dos peritos conciliares: o que atopará máis resistencia nos sectores conservadores da Igrexa, non é a LG (constitución sobre a Igrexa en si mesma) senón a GS (relación da Igrexa co mundo)...

Sería interesante poder estudar a procedencia dos casos de pederastia: se de igrexas ricas ou de igrexas pobres. África ten fama de non gardar demasiado ben o celibato, pero trátase máis ben de

convivencia coa muller que de pederastia. Nomes como Estados Unidos e Australia (e quizais até Chile) tamén poden espertar algunhas sospeitas mais, desgraciadamente, non sabemos se o que hai neses países ricos é máis corrupción ou simplemente máis información.

3.- Publicidade completa e limpa

Presentáronlle a Xesús unha muller dicíndolle: «Foi sorprendida en flagrante delito de adulterio; a Lei manda apedrar ás tales. Ti que dis?». Xesús inclinouse e escribía silencioso sobre a areia. Ante a insistencia dos acusadores, ergueu a cabeza e dixo: «O que de vós estea sen pecado, que lle tire a primeira pedra». Ao oír isto, fóronse marchando todos aos poucos, comezando polos máis anciáns. Daquela Xesús achegouse á muller: «Onde están os que te acusaban? Ningún te condenou?». E ela respondeu: «Ningún Señor». E Xesús: «Pois eu tampouco te condeno; vaite en paz, pero non peques máis» (Xoán 8, 1ss.).

Por molesta e dolorosa que fose a publicidade deses escándalos, hai que agradecerla con toda a alma porque será a única maneira de que poidan ter remedio. Mais esa información ten tamén a súa ética que non sempre foi respectada. A pasaxe do evanxeo que encabeza esta terceira parte ofrece un contraste rechamante: por unha banda Xesús recoñece claramente a razón dos acusadores ao dicir á muller que non volva pecar. Con todo, malia iso, nega aos acusadores a capacidade para condenala, porque cando a condena é impura, mancha tamén ao acusador.

Para non aducir só citas eclesiásticas, lembremos a observación dun dos clásicos europeos: «Todo o mundo agrava o pecado do compañeiro e alixeira o propio»¹²; todos temos unha dobre medida cando se trata de nós e dos demais e hai que procurar que esa falsa maneira de medir non funcione aquí.

12 M. Montaigne, *Os ensaios*, Madrid 2007, p 490.

É certo que unha información non é o mesmo ca un xuízo. Mais, dada a estrutura dos nosos medios e a pluralidade enfrontada das nosas sociedades, moitas informacións conteñen un elemento claro de opinión, que está mesmo máis aló da súa mesma redacción (na súa repetición, no lugar que ocupa, nos titulares...). E é aí onde pode filtrarse unha actitude de xuízo, que reclama a limpeza esixible a todos os xuíces.

Neste caso cremos que a intención primaria de toda información debería ser *axudar ás vítimas*, non aproveitarse delas para os intereses particulares de cada medio. E axudar ás vítimas implica animar e empuxar á Igrexa, que é a que máis pode (e debe) prestar esa axuda, tanto psicolóxica e espiritual como material se fose necesario.

3.1. *A difícil limpeza*

Debemos recoñecer non obstante que a estrutura mesma dos nosos medios de comunicación fai moi difícil esa limpeza. Aínda que hai excelentes e admirábeis xornalistas, móvense todos nunhas estruturas que serven ao diñeiro antes ca á verdade. E isto implica, como xa lembrou no seu tempo Albert Camus, enxalzar ao lector, antes que axudar ao lector.

Ademais, os condicionantes do estilo xornalístico (impacto, rapidez, brevidade...) facilitan unha linguaxe na que se pode conseguir que o lector lea o que el quere ler (ou aínda mellor: o que nós queremos que lea), sen que sexa iso exactamente o que escribimos. Poñeremos un único exemplo entre mil.

O 16 do pasado mes de agosto, nun diario español liamos o seguinte titular a tres columnas: «A Igrexa de EE.UU. protexeu a centos de curas noutro escándalo de pederastia». A impresión que deixa ese titular é que se trata dun caso novo, que ocorreu no noso presente. A letra pequena do texto revela que se trata de agresións cometidas «durante setenta anos» e que os «centos» son exactamente trescentos. Postos a matizar cabería mesmo argüír que se trataba de catro ou cinco casos por ano. E, aínda que

non aceptemos esa matización porque basta un só caso para que resulte indignante, si cabe dicir que ese titular, aínda que non formulaba unha mentira expresa, si que suxería unha impresión falsa. Iso que a nosa prensa se afixo a facer nas crónicas do partidos fútbol, non debería funcionar en temas tan serios como o que agora nos ocupa.

Dixemos que esa manipulación da linguaxe vén posibilitada pola estrutura mesma do xornalístico. Outrora repetíase en todas as escolas de xornalismo a máxima de William Maxwell: «Noticia non é que un can morda a un home senón que un home morda a un can». Esa agudeza reflicte unha concepción decimonónica do xornalismo, cando a prensa era moito máis local e moito menos influente. No mesmo estilo, cabería hoxe engadir que, se cadra, a falta de información de que un can mordeu a un home, podería supoñerlle a este contraer a rabia. Ou que, desgraciadamente, no noso mundo xa non é noticia que cada día morran uns 20.000 nenos (só nenos) por fame ou falta de vacinas, senón que morra un só neno afogado nunha piscina luxosa.

Ofrecemos estas explicacións para deixar claro que non pretendemos facer ningún xuízo de intención sobre o exemplo que acabamos de poñer. Limitámonos a poñer de relevo a enorme responsabilidade que alcanzaron hoxe os medios desde o poder case absoluto do que dispoñen. Non somos tan inxenuos como para ignorar que algúns medios de comunicación en España adoecen do que unha xornalista non crente cualificou como «unha cristianofobia sutil» que aproveita unilateralmente os innegábeis defectos da Igrexa para atacar ao mesmo cristianismo (como outros aproveitan os claros defectos da nosa política para atacar á mesma democracia). Mais iso é cousa súa, mentres que non o é a eclesiolatría dalgúns medios eclesiásticos: porque cremos que precisamente á Igrexa hai que esixirlle máis *ca a ninguén*, debido a que é máis responsable ca ninguén, pola mesma calidade e polo significado da súa mensaxe.

Dito isto, debemos pasar a expoñer algúns «desiderata» que concreten ese ideal informativo.

3.2. *Totalidade e contextualización*

Non pretendemos agora recorrer para nada á clásica maneira de argumentar que escoitabamos no parlamento español cando o «tsunami» da corrupción («e ti máis!»). Porque esa argumentación nunca desculpa. Mais si cremos necesario, á hora de informar, que a información sexa o máis completa posible, porque esa amplitude axuda ao lector a situar a culpa.

Temos dereito a unha información veraz e o máis global posible. Con frecuencia oímos noticias de detencións por posesión e difusión de material pornográfico infantil; e o infractor nunca é unha persoa soa, senón «unha rede». Tamén son frecuentes as informacións de menores de idade, captados enganosamente a través de *twitter* e demais redes sociais. É pois lexítimo preguntar se estamos ante unha espantosa praga eclesiástica ou ante unha lamentable praga social e cales son os camiños para saír dela. Hai estudos fiables sobre as dimensións exactas destas aberracións?

Unha alta dignidade eclesiástica afirmou unha vez que a proporción de casos de pederastia clerical era só un 4% da totalidade destes crimes, presentes hoxe por desgraza no deporte, no ensino, no traballo, na moda e até na familia. Aínda que se poida dubidar desa cifra tan baixa do 4%, bastaría con que fose só o 50% para poñer de relevo que, segundo o trato que lle deron os medios, parece ser case o 98% dos casos. O cal constitúe unha información deformada por incompleta. Isto podería outra vez deberse ao que acabamos de dicir: á Igrexa cómpre esixirlle máis ca a ninguén precisamente pola seriedade e a grandeza da súa misión. Mais se esa intención non se expresa explicitamente, a impresión que se dá é exactamente a contraria: non que á Igrexa hai que esixirlle moito máis senón que se trata dun escándalo exclusivamente eclesiástico. E, aínda que isto non a exima para nada da súa culpa, tampouco contribúe a resolver ben o problema.

Algúns comentaron tamén a coincidencia, en Estados Unidos, das grandes avalanchas de información sobre este tema (recoillendo como xa dixemos datos bastante antigos), cos anos 2003 e

2018 nos que a Igrexa católica estadounidense plantou cara aos presidentes G. W. Bush e D. Trump pola criminal invasión de Iraq e pola xenofobia do segundo. Ese tipo de vinganzas son moi frecuentes na política dos EE.UU. Mais non temos confirmación deses rumores.

Tamén se dixo que, na publicidade dada ao escándalo, participou a extrema dereita eclesiástica máis inimiga de Francisco, como medio para conseguir a súa dimisión. Quen antes prohibían e castigaban toda crítica á autoridade eclesiástica, alzan agora a súa voz pedindo claramente nada menos ca a renuncia do papa e elixindo ademais coidadosamente o momento de facelo. Son xestos que non parecen moi nobres nin moi evanxélicos. Mais talvez axudan hoxe a explicar o porqué da inesperada dimisión de Bieito XVI (que falara antes de «unha igrexa chea de corrupción e sucidade») e o contido daquel misterioso informe que tiveron os cardeais no conclave que elixiu a Francisco.

En calquera caso repetimos que (aínda que sexa verdade) nada diso desculpa á Igrexa dos crimes polos que tentamos pedir perdón. Mais, como no caso da muller adúltera do evanxeo, ponnos en aviso sobre se os informadores buscan verdadeiramente xustiza ou só mera vinganza ou outro interese persoal menos confesable. Porque, nestoutras hipóteses resulta moito máis difícil o único que agora interesa e que é o fin de todos eses escándalos e a verdadeira axuda ás vítimas. Queremos engadir que a chamada «tolerancia cero» vale só fronte aos delitos e contra a posibilidade de que estes prescriban, non ante as persoas nas que sempre queda algunha posibilidade de redención que habemos de procurar actuar. O principio de «odiar ao pecado pero amar ao pecador» non perdeu vixencia por máis que en moitos casos haxa que precisar como debe concretarse ese amor para que sexa eficaz e benfeitor. E convén lembrar aquí o ensino fundamental de san Paulo na súa carta aos romanos: a xustiza de Deus non consiste en destruír ao pecador senón en convertelo en xusto.

3.3. *Visión de conxunto*

Durante estes días correu tamén polas redes unha carta dirixida ao New York Times o 24 maio de 2010 (noutro momento de auxe mediático do tema da pederastia), por un misioneiro salesiano latinoamericano de 75 anos, que traballa en Angola. A carta non tivo resposta. O autor, que di ser «un simple sacerdote católico, lamenta que outras actividades da Igrexa «non sexan noticia». Entresacamos dela algúns parágrafos:

«Dáme unha grande dor que persoas que deberían ser sinais do amor de Deus fosen un puñal na vida de inocentes. Non hai palabra que xustifique tales actos. Non hai dúbida que a Igrexa non pode estar senón ao lado dos débiles, dos máis indefensos. Por tanto todas as medidas que sexan tomadas para a protección, prevención da dignidade dos nenos serán sempre unha prioridade absoluta.

Pero é curiosa a pouca noticia e o desinterese por miles e miles de sacerdotes que se consomen por millóns de nenos, polos adolescentes e os máis desfavorecidos nos catro ángulos do mundo.

Penso que ao voso medio de información non lle interesa que eu tivese que transportar por camiños minados en 2002 a moitos nenos desnutridos desde Cangumbe a Lwena (Angola) pois nin o goberno se dispoñía e as Ong non estaban autorizadas; que tivese que enterrar decenas de pequenos falecidos entre os desprazados da guerra e retornados; que lle salváramos a vida a miles de persoas en Moxico mediante o único posto médico en 90.000 quilómetros cadrados, así como coa distribución de alimentos e sementes; que désemos a oportunidade de educación nestes 10 anos e escolas a máis de 110.000 nenos...

Non é de interese que con outros sacerdotes tivésemos que socorrer a crise humanitaria de preto de 15.000 persoas nos acuartelamentos da guerrilla, despois da súa rendición, porque non chegaban os alimentos do Goberno e da ONU.

Non é noticia que un sacerdote de 75 anos, o pai Roberto, polas noites percorra as cidade de Luanda curando aos mozos da rúa, levándoos a unha casa de acollida, para que se desintoxiquen da

gasolina, que alfabetice a centos de presos; que outros sacerdotes, como o pai Stefano, teñan casas de pasaxe para os mozos que son golpeados, maltratados e até violentados e buscan un refuxio. Tampouco que Frei Maiato cos seus 80 anos pase casa por casa confortando aos enfermos e aos desesperados».

«Non é noticia que máis de 60.000 dos 400.000 sacerdotes, relixiosos deixasen a súa terra, a súa familia para servir aos seus irmáns en leproserías, hospitais, campos de refuxiados, orfanatos para nenos acusados de feiticeiros ou orfos de pais que faleceron con sida, en escolas para os máis pobres, en centros de formación profesional, en centros de atención a seropositivos... ou sobre todo en parroquias e misións dando motivacións á xente para vivir e amar.

Non é noticia que o meu amigo, o pai Marcos Aurelio, por salvar a uns mozos durante a guerra en Angola, transportándoos de Kalulo a Dondo e volvendo á súa misión fose metrallado no camiño; que o irmán Francisco, con cinco señoras catequistas, por ir axudar ás áreas rurais máis recónditas morresen nun accidente na estrada; que decenas de misioneiros en Angola morresen por falta de socorro sanitario, por unha simple malaria; que outros saltasen polo aire, por mor dunha mina, visitando á súa xente. No cemiterio de Kalulo están as tumbas dos primeiros sacerdotes que chegaron á rexión. Ningún pasa dos 40 anos.

Non é noticia acompañar a vida dun sacerdote 'normal' no seu día a día, nas súas dificultades e alegrías consumindo sen ruído a súa vida a favor da comunidade que serve.

A verdade é que non procuramos ser noticia, senón simplemente levar a Boa Noticia, esa noticia que sen ruído comezou na noite de Pascua. Fai máis ruído unha árbore que cae ca un bosque que crece.

Non pretendo facer unha apoloxía da Igrexa e dos sacerdotes. O sacerdote non é nin un heroe nin un neurótico. É un simple home, que coa súa humanidade busca seguir a Xesús e servir aos seus irmáns. Hai miserias, pobreza e fragilidades como en cada ser humano; e tamén beleza e bondade como en cada criatura.

Insistir en forma obsesionada e persecutoria nun tema perdendo a visión de conxunto crea verdadeiramente caricaturas ofensivas do sacerdocio católico nas que sinto ofendido.

Só lle pido amigo xornalista, busque a Verdade, o Ben e a Beleza. Iso farao nobre na súa profesión».

Non se lea esta carta como un panexírico do cura senón como unha pregunta ao xornalista: interesa efectivamente aos medios de comunicación todo o que se fai (tantas veces contra corrente e desesperadamente) para axudar ás vítimas desta historia nosa e deste mundo tan crueis cos seres humanos?

Decidimos citar este documento só porque ultimamente, con ocasión do de Pensilvania, correu moito. Mais debe ser lido só como demanda humilde dun mínimo de obxectividade que de ningún modo invalida as palabras de Xesús: «Que non saiba a túa man esquerda o que fai a túa dereita» (Mt 6, 3). «Nin un heroe nin un neurótico: un simple home», capaz coma tantos outros de idealismo e de fragilidade, en contra desa visión clerical e sacralizada que xa criticamos.

Persoalmente, nós tivemos a sorte inmensa de coñecer moitos deses exemplos que nos deron forza para vivir a nosa fe e non para presumir por eles. Doutra banda é un dato universal que, no noso mundo, o mal ten moita máis publicidade que o ben. De institucións beneméritas como Oxfam falouse moito máis (e máis ostensiblemente) cando houbo un lamentable escándalo nas súas filas ca durante o resto do seu benemérito labor. Cabería dicir o mesmo de Médicos sen fronteiras ou de Reporteiros sen fronteiras, que só saltan á publicidade cando a algún deses xornalistas lle custou a vida o seu traballo. Nun mundo sometido á idolatría do diñeiro recobra unha gran vixencia aquel vello refrán: «O ben non fai ruído e o ruído non fai ben». Coidado pois.

Tampouco pretendemos que esa carta poida axudar ás vítimas. Todos teremos experiencia de que, cando unha dor é demasiado intensa, impídenos saír de nós mesmos e lévanos a centrarnos só nela. Ás vítimas hai que buscar ante todo a maneira de axudarlles e sandalas en canto sexa posible. Pero quen temos a sorte de non estar no seu lugar, si que estamos chamados a buscar esa visión de conxunto.

3.4. *Danos colaterais*

Un último punto convén comentar, aínda que pareza minoritario. Cando algunha práctica delituosa se converte en pan de cada día, até case parecer «normal», xorden sempre quen tentan aproveitarse dela para intereses persoais (case sempre crematísticos). Desta maneira apareceron casos de acusacións falsas de pederastia contra eclesiásticos, unhas veces por motivo dalgunha vinganza persoal e outras para ver de sacar diñeiro. Estas acusacións falsas (cando realmente son falsas) son fonte dunha dor e duns sufrimentos increíbles que poden esnaquizar a vida dunha persoa, e que tamén deberían evitarse. Porque ademais, cando se respira un aire enrarecido que esixe vítimas e esíxeas inmediatamente, resulta moi difícil para calquera xuíz manter a liberdade e a paciencia que reclama en moitos casos a investigación dos feitos.

Oxalá pois que a paixón, tan lóxica nestes casos, non actúe anulando a razón, como adoita, senón potenciando a razón.

4.- Conclusións

Propoñeremos, para rematar, unha conclusión simplemente humana e outra máis expresamente cristiá. Ambas caben na mesma palabra: o amor e o Amor.

- 1.- Quixésemos deixar moi claro que todo canto dixemos non pretende ser máis ca unha primeira palabra, provisional e incompleta, que aspira a ser completada por outras voces de nosa mesma Igrexa e da sociedade, co dobre obxectivo de resarcir e refacer o máximo posible ás vítimas, así como tamén de reformar todo aquilo que na Igrexa católica necesita unha seria reforma, malia ás inevitables resistencias a ela.

Nada dese afán de totalidade e de matización debe rebaixar a gravidade da culpa e da nosa dor que nos leva a pedir sinceramente perdón á terra de Deus. A nosa última palabra ha ser igual que a primeira: perdón. E un perdón o máis sincero posible, que de ningún modo sexa unha mera formalidade de

cortesía. Só desde a triste experiencia do amor pisado pídese de verdade perdón. Oxalá conseguísemos facelo desde aí.

- 2.- Como crentes sabemos que a Deus só podemos ofendelo polo dano que facemos ao ser humano: aos demais ou a nós mesmos. Xunto á resiliencia das vítimas queremos pensar tamén na reconstrución dos verdugos. A nosa historia coñeceu aberracións tan irracionais e tan inhumanas (como o holocausto, as dúas guerras mundiais, o armamento nuclear, a destrución do planeta, a opresión de miles de millóns de irmáns nosos pola fame e a inxustiza laboral fronte ao luxo e o malgasto irracional duns poucos, as mil formas de maltrato á muller, a práctica da tortura...), que fan comprensible a experiencia psicolóxica que describe o autor da Xénese: «Arrepentíuse Deus de crear ao home... e dixo: borrarei da superficie da terra ao home que creei» (Xn 6, 7). Mais a reacción de Deus foi moi distinta da que parecía lóxica ao autor bíblico: en lugar de destruír ao xénero humano, Deus elixe, en Xesucristo, someterse El mesmo como vítima, á maldade humana, na máxima solidariedade coas vítimas, e buscando que esas queixas incríbeis: «Fixéstemos a Min» (Mt 25, 45) ou «Xudas, cun bico entregas ao Home?» (Lc 22, 48), se convertan nunha chamada ao ser humano, unha chamada para «ser procreado de novo» e a «nacer de novo» cara a unha vida totalmente nova (Jn 3, 3).

A teoloxía ensina que a gravidade do pecado non está en que sexa unha ofensa ao Amo (ese poder non o ten o home), senón en que é unha ofensa ao Amor. Por paradoxal que pareza, a debilidade do Amor constitúe o verdadeiro poder de Deus. Oxalá esta profunda verdade nos axude a recobrar sempre a esperanza! Porque, por criminal que poida ser este mundo (ou esta Igrexa) a historia ensina que sempre é posible comezar de novo e marchar noutra dirección.

(Agosto 2018)

González Faus

ADHESIÓN

Asociación de teólogos Xoán XXIII (Madrid)

Centro Loiola (Alacante)

Comunidades Vida Cristiá (CVX, España)

Cristianismo e xustiza (Barcelona)

Comunidades cristiás de base de Navarra

O Cervo (revista, Barcelona)

Encrucillada (revista, Galicia)

H.Ou. A. C. (España)

Pax Romana de Euskadi (Barandiaran Kristau Elkarte)

Pax Romana, grupo Solasbide (Navarra)

Relixión Dixital (Madrid)

N.B. Algunhas institucións lamentan que polas trasfegas do verán non tiveron tempo para colaborar como quixesen. Queda pois aberta a porta a novas adhesións: basta para iso con dirixirse a Relixión Dixital.